

Carl Erik Kühl

Lidt om at være til nytte

(1978?)

Og dog bliver der, midt i al nyttiggørelsen, en vægring, en frygt for det alt for nyttige. Man vil så nødig have levet livet til ingen nytte - og dog viger vi tilbage fra bare at være til nytte.

”Arbejdere, der ikke står i kø, producerer bedre”, var overskriften på en artikel i *Information*. Det var overskriften, og - indrømmet - den var ledende. Nogle arbejdere i Armenien er bosat ved fabrikken. Skole, butikker, børnehaver, fritidsfaciliteter, sundhedsvæsen etc., alt hvad der nu hører med til de primære fornødenheder og de mere selvfølgelige fornøjelser, er at finde på fabrikkens område. Og leverancerne af varer og serviceydelser er stabile, bl.a. fordi behovene er beregnelige.

I al småborgerlighed er jeg næppe ene om at vige tilbage fra dette billede: Vi bor ved arbejdspladsen og lever på arbejdspladsens grund. Når vi spiser, samler vi kræfter til arbejdet, når vi hviler, hviler vi fra arbejdet, når vi rekreerer, kobler vi af fra arbejdet, etc. Vi er på arbejdets grund. Men nu den modsatte formulering af det, geografisk set, samme sagsforhold: Arbejdspladsen er i nærheden af vor bolig. Ingen pendling, ingen lange togrejser, ingen trætte morgenkøer af personbiler og busser. Nærbutik, fritidshus for unge og ældre, børnehaver på stedet, hvor du bor, etc. - det er vel akkurat, hvad mange kæmper for i disse år i vort eget samfund?

Hvad er da forskellen mellem de to, hvoraf den sidste forekommer attraktiv, den første eventuelt skræmmende? Objektivt set er der jo ingen forskel. Tegnet på et kort kan de to rammer om menneskeliv tage sig ens ud. Og to beskrivelser af, hvordan livet leves, kan i det væsentlige falde ens ud. - Forskellen må søges i historien. I det *andet* tilfælde er der nogle folk, der hører til på et bestemt sted. Og så udstyres de - udstyrer de sig, det er nok bedre - med virksomheder og steder *på stedet* til egen nyttiggørelse, eller egen glæde. I det *første* tilfælde kommer fabrikken først. Det er den, som først er på stedet, eller den *er* stedet. Den må have duelige folk. Og duelige folk er mest duelige, når rammerne omkring deres hele døgn - og måske hele liv - er sådan og sådan. Og da bliver det hele arrangeret sådan og sådan. Det drejer sig om historie og sted, om at historien kan gøre et sted til et bestemt sted. Stedet er ikke bare resultatet af historien om stedet, det er historien selv.

Svaret er temmelig godt, men måske ikke godt nok. Det rækker muligvis for en første generation, men hvad med den næste? Hvorledes ser de forskellen? Hvorledes lever de? Hvorledes lever de i forskellen?

Og hvorledes skelne mellem det armenske tilfælde, som vel kan skræmme, og så tilfældet et lille samfund af fiskere og bønder, der af basale - det vil sige: økonomiske - grunde bryder op fra hjemstedet og bosætter sig ved en mere fiskerig fjord med tilstødende mere frugtbare jordområder, i ikke alt for lang afstand fra andre fornødenheder? I begge tilfælde er det vel arbejdet og stedet for arbejde, arbejdspladsen, som bestemmer bostedet?